

«ПАВЛИСЬКА СЕРЕДНЯ ШКОЛА» В. СУХОМЛИНСЬКОГО: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД ПЕДАГОГІВ АВСТРАЛІЇ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5105>

СУХОМЛИНСЬКА

Леся Віталіївна

науковий співробітник
відділу педагогічного
джерелознавства та
біографістики Державної
науково-педагогічної
бібліотеки України імені
В.О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

Анотація. У статті проаналізовано публікацію австралійського вченого Алана Кокеріла, дослідника й популяризатора педагогічного доробку Василя Сухомлинського, співробітника Університету Монаша (Австралія) під назвою «Педагогічний спадок В.О. Сухомлинського», що вийшла в журналі «Independence». Вона присвячена аналізу твору В. Сухомлинського «Павлиська середня школа», яку автор публікації переклав англійською мовою. Австралійський вчений розкриває своє розуміння підходів В. Сухомлинського до холістичної освіти та виховання, яке розвинув український педагог. Статтю супроводжує рецензія на переклад А. Кокеріла «Наша школа в Павлиші. Холістичний підхід до освіти» доктора Теренса Ловата, почесного професора Університету Ньюкасла (Австралія). У своїй рецензії професор простежує спадковість ідей Василя Сухомлинського щодо холістичної освіти від Піфагора та Аль-Газалі до сучасних підходів в освіті, насамперед наголошуючи на актуальності та перспективності ідей українського педагога.

Ключові слова: В. Сухомлинський; Павлиська середня школа; холістична освіта; А. Кокеріл; Т. Ловат; австралійські педагоги.

Багаторічний педагогічний експеримент, що його проводив у Павлиській середній школі Василь Сухомлинський, знайшов вираження у 48 книгах, 500 наукових статтях, більше 1,5 тис. оповіданнях та казках для дітей видатного педагога. На початок ХХІ століття вийшло 65 творів В. Сухомлинського накладом понад 15 млн примірників. Їх перекладено на більш ніж 40 мов народів світу, зокрема, на найбільш розповсюджені — англійську, німецьку, французьку, іспанську, португальську, китайську, японську. Бурхливий сплеск зацікавленості зарубіжних педагогів до педагогічної спадщини українського вченого припадає на 60-80-ті роки ХХ ст., про що свідчить географія та хронологія видань у бібліографічних покажчиках, зокрема в останньому, виданому ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського (Сухомлинська, Березівська та ін., 2018). Але цей процес не завершено — і в ХХІ ст. зарубіжні педагоги продовжують звертатися до творів В. Сухомлинського, вивчати їх та перекладати. Так, упродовж усіх цих десятиліть було здійснено чотири переклади англійською мовою книги «Серце віддаю дітям» — П. Темпст (фрагмент книги, 1973), Х. Сміт (1981), Р.М. Вейс (2003) та А. Кокеріл (2016) (Сухомлинська, Березівська та ін., 2018).

Саме про доктора Алана Кокеріла та його бачення педагогічної спадщини В. Сухомлинського в сучасному світі будемо говорити у статті. Австралійський науковець, популяризатор педагогічного доробку В. Сухомлинського, дослідник Університету Монаша (Monash University), відомий як учений, який багато років присвятив вивченню творів В. Сухомлинського та їх перекладу. Окрім твору «Серце віддаю дітям», А. Кокеріл видав англійською мовою

Доктор А. Кокеріл

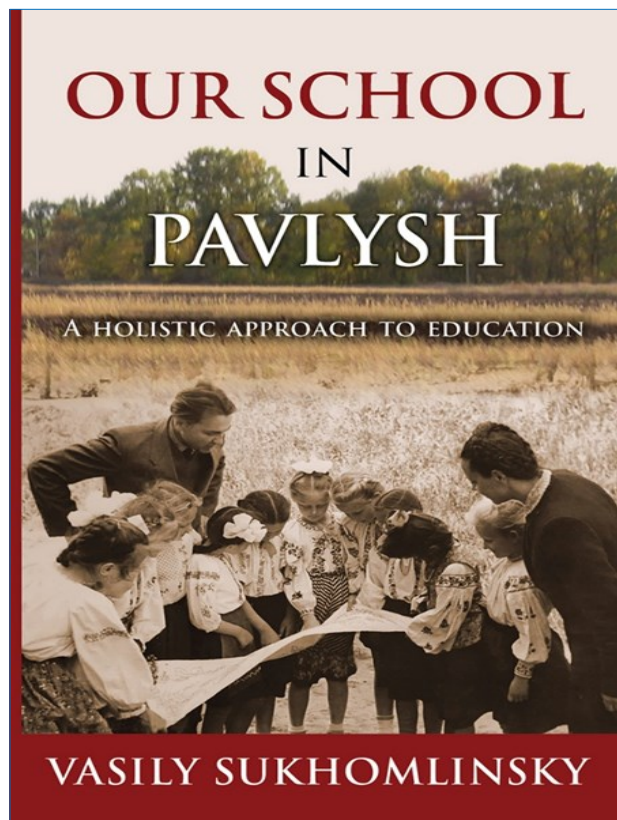
збірку казок В. Сухомлинського «Світ краси» (Sukhomlinsky, 2013). Він написав і оприлюднив монографію «Кожен має сяяти. Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського» (Cockerill, 1999). А. Кокеріл є постійним учасником міжнародних та всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю», автором статей у фахових українських наукових виданнях (Сухомлинська, О.В., Сухомлинська, Л.В., 2022), членом Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського та впродовж багатьох років співпрацює з відділом педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського. Так, на сайті бібліотеки та її фейсбуксторінці розміщено щомісячний бюлетень А. Кокеріла Sukhomlinsky News, де він оприлюднює уривки з творів В. Сухомлинського та казки англійською мовою.

У 2021 р. А. Кокеріл опублікував переклад книги В. Сухомлинського «Павлиська середня школа» (рік видання — 1969) під назвою «Наша школа в Павлиші. Холістичний підхід до освіти» («Our School in Pavlysh: A Holistic Approach to education») (Sukhomlinsky, 2021). У жовтні 2022 р. в журналі «Independence» («Незалежність»), друкованому органі Асоціації директорів приватних шкіл (Австралія), вийшла його стаття «Педаго-

гічний спадок В.О. Сухомлинського» (Cockerill et al., 2022). Саме презентації цієї праці й присвячено його статтю у цьому виданні. У ній автор розкриває своє розуміння підходів В. Сухомлинського до холістичної освіти та виховання: комплексний підхід до здоров'я і самопочуття школярів, наставництво і професійне зростання вчителів, формування цінностей, екологічне виховання. Також автор наголошує, що школа була невід'ємною частиною місцевої спільноти: «Його школа не була ізольована від громади, а була інтегрована з нею багатьма зв'язками. І багато в чому її успіх на пряму залежав від цього взаємопроникнення».

Стаття А. Кокеріла має декілька підзаголовків. Спершу автор коротко висвітлює постать і діяльність педагога та стверджує, що книга «Наша школа в Павлиші» загалом «показує нам, як школа під керівництвом директора, завдячуючи спільним зусиллям колективу вчителів, батьків та учнів, перетворилася на живу навчальну спільноту».

Під наступним підзаголовком «Холістичний підхід Сухомлинського» А. Кокеріл описує першочерговий серед інших перелічених ним та безсумнівно актуальний і нині підхід — піклування про здоров'я дітей, їх загартування через створення позитивного емоційного фону в школі, емпатію,

Обкладинка книги В. Сухомлинського «Наша школа в Павлиші» англійською мовою у перекладі А. Кокеріла

наповнення життєвого простору дитини різними видами пізнавальної та художньо-творчої діяльності, залучення до цього багатоаспектного процесу вчителів, учнів, батьків, членів громади. А. Кокеріл розкриває шляхи, що їх запровадив педагог для реалізації цієї мети, — це, зокрема, діяльність школи для батьків, у рамках якої педагоги наголошували передовсім на фізичному розвитку школярів, загартуванні відповідно до їхніх вікових та індивідуальних показників.

Під наступним підзаголовком «Підбір та розвиток персоналу» розкрито описану в книзі «Наша школа в Павлиші» методику роботи з управлінцями та вчителями. Тут А. Кокеріл наголошує, що насамперед учитель, а також директор школи, завідувач навчальною частиною відіграють надзвичайну, вирішальну роль у розвитку школярів, їхніх інтелектуальних та фізичних схильностей, цінностей та вподобань.

Під черговим підзаголовком «Позашкільна програма» йдеться про позакласну й позашкільну роботу, організовану в Павлиській школі — додаткові заняття, гуртки, клуби, де дітям пропонували різні види діяльності, від догляду за тваринами до ознайомлення з драматичними творами, музикою, історією. Головною метою був подальший поглиблений розвиток особистісних здатностей та схильностей кожного учня, розвиток у дітей самостійності мислення, особистісного незалежного вибору роду і напрямку своєї майбутньої професійної діяльності.

А. Кокеріл виділяє в окремий підзаголовок «Шкільне середовище», наголошуючи, що В. Сухомлинський надавав цьому поняттю великого значення, включивши такий розділ одним з перших у свою книгу «Павлиська середня школа». Австралійський учений зокрема підкреслює, що включення до холистичного підходу шкільного середовища, тобто того, що кожного дня оточує дитину в її повсякденні, є потужним освітнім і виховним інструментом, і вважає, що це доведено досвідом та результатами педагогічного експерименту школи в Павлиші.

Автор закінчує статтю підзаголовком «Актуальність», де стверджує, що хоча й минуло понад 50 років з часу виходу книги «Павлиська середня школа», вона продовжує бути актуальною і корисною для педагогів завдяки переліченим у його статті складникам, а саме: піклуванню про здоров'я та загартування школярів, застосуванню розвивального навчання, постійній роботі з педагогічним колективом, а насамперед сере-

довищному підходу та долученню до «позитивних цінностей». Він відзначає, що холистичний підхід українського педагога до організації освітнього процесу відповідає найбільш прогресивним сучасним практикам.

Статтю А. Кокеріла в «Independence» доповнено рецензією на книгу «Наша школа в Павлиші. Холистичний підхід до освіти» доктора Теренса Ловата (Lovat et al., 2022), почесного професора Університету Ньюкасла (Австралія), колишнього президента Австралійської ради деканів освіти, який так говорить про В. Сухомлинського: «Він увібрав у себе великі істини, отримані в минулому, і передбачив новаторські відкриття, які ще попереду».

Обкладинка журналу «Independence»

У своїй рецензії професор вдається до історико-педагогічного екскурсу та наводить думку Піфагора (за твердженням Антісфена, учня Сократа) про те, що освіта має дві головні цілі: перша — це благополуччя дитини, друга — розвиток образного мислення. Обидві мають бути пріоритетом учителя для ефективного освітнього процесу. Задля підкріплення цієї тези Т. Ловат покликається на ідеї Піфагора та середньовічного перського філософа Аль-Газалі про те, що доброта та поштовх до розвитку образного мислення є запору-

Професор Т. Ловат

кою емоційного комфорту учнів та інтелектуальної гостроти для успішного навчання. Ідеї цих мислителів не канули в Лету. Професор повертається до спадщини В. Сухомлинського, який «розробляв у теорії та реалізовував на практиці найкраще з нашого минулого й передбачив майбутні погляди за п'ятдесят років до їх появи», незважаючи на «обставини, далекі від найкращих». Замкнений у радянській освітній доктрині та відповідній освітній системі, він почасти був змушений «виступати проти того, у що вірив» — стверджує Т. Ловат. До кінця життя В. Сухомлинського звинувачували в «абстрактному гуманізмі». Його серце зовсім «не належало державі» — зауважує професор, покликаючись на книгу «Серце віддаю дітям» («My Heart I Gave to Children» у перекладі А. Кокеріла (Sukhomlinsky, 2016), оприлюднену декілька років тому. Він переконаний, що переклад книги «Павлиська середня школа», що розкриває перед учителями й управлінцями холистичний підхід до роботи зі школярами, є своєрідним продовженням ознайомлення англомовних читачів з ідеями В. Сухомлинського.

Обидві книги, зазначає Т. Ловат, важливі для розуміння підходів українського педагога, бо

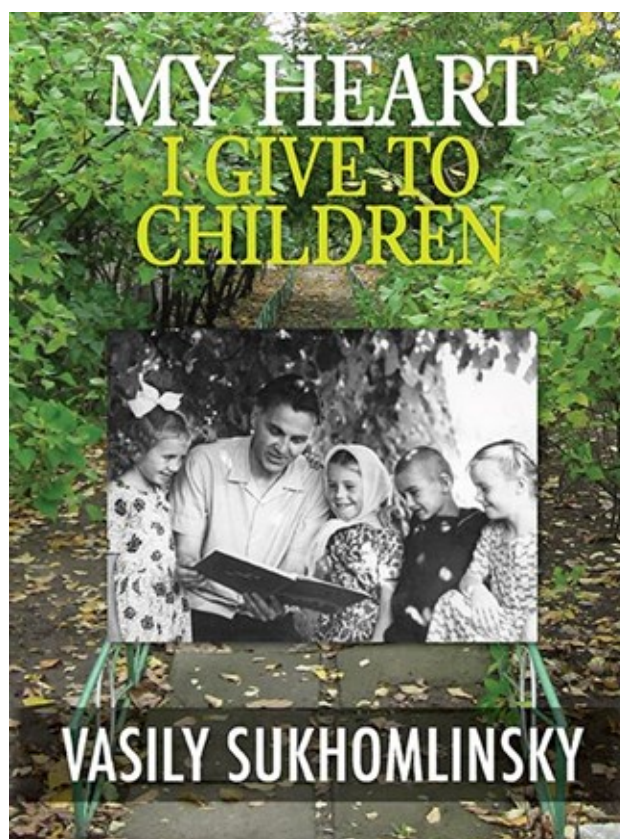
саме в них було узагальнено 22-річний експеримент, який він проводив у своїй школі.

Переклад книги А. Кокеріла «надає рідкісну можливість для англомовних освітян скористатися педагогічною всеосяжністю поглядів Василя Сухомлинського».

Відомо, що А. Кокеріл має намір продовжити переклад праць В. Сухомлинського, нині він працює над перекладом книги «Василь Сухомлинський. Я розкажу вам казку. Філософія для дітей» (2018). Побажаємо йому успіхів та маємо надію, що скоро матимемо можливість побачити цю книгу.

Переклади А. Кокеріла творів В. Сухомлинського «Павлиська середня школа» та «Серце віддаю дітям» англійською мовою доступні у фондї та віртуальному читальному залі Фонду В.О. Сухомлинського ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського НАПН України <https://dnrb.gov.ua>.

Австралійські освітяни, професор Т. Ловат та доктор А. Кокеріл, порушують нагальні питання сучасної освіти. Вони наголошують, що з легкістю відкидаючи педагогічну мудрість минулого й погано дослухаючись до висновків сучасної науки

Обкладинка книги В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям» англійською мовою у перекладі А. Кокеріла

про розвиток мозку дитини, системи освіти різних країн дедалі більше потрапляють у пастку гонитви за результатами легкої грамотності та лічби, запроваджуючи національні та міжнародні режими тестування замість всебічної, багатогранної освіти. Вони стверджують, що напрацювання Василя Сухомлинського у цій царині є актуальнішими, ніж будь-коли. Ми ж, зі свого боку, доходимо висновку, що з плином часу й розвитком суспільства у спадщині українського педагога розкриваються аспекти, які раніше не були осмислені — і це свідчить про багатозаровість і прогностичність його творчої спадщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Сухомлинська, О.В., Березівська, Л.Д., Страйгородська, Л.І. та ін. (Упоряд.). (2018). *Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження: біобібліогр. покажч. Твори.* https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2018/06/Sukhomlynskyu_pokazhchuk_2018.pdf
- Сухомлинська, О.В., Сухомлинська, Л.В. та ін. (Упоряд.). (2022). *Міжнародні та всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (1993-2020): наук.-допом. бібліогр. покажч. Твори.* http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/pedahohichni_chytannya_pokazhchuk-2022.pdf
- Cockerill, A. (1999). *Each One Must Shine: The Educational Legacy of V. A. Sukhomlynsky.* Peter Lang. <https://bit.ly/3LrPXCp>
- Cockerill, A. (2022). The educational legacy of V. A. Sukhomlynsky. *Independence*, 47(2), 74-77. <https://independence.partica.online/independence/independence-vol-47-no-2-october-2022/flipbook/76/>
- Lovat, T. (2022). Our school in Pavlysh: a holistic approach to education. *Independence*, 47(2), 78-79. <https://independence.partica.online/independence/independence-vol-47-no-2-october-2022/flipbook/80/>
- Sukhomlynsky, V. (2013). *Tales from Pavlysh: a World of Beauty.* EJR Language Service Pty. Ltd. <https://www.ejr.com.au/publications/beauty>
- Sukhomlynsky, V. (2016). *My Heart I Gave to Children.* EJR Publishing. <https://www.ejr.com.au/publications/media-2016>
- Sukhomlynsky, V. (2021). *Our School in Pavlysh: A Holistic Approach to Education.* EJR Publishing. <http://www.ejr.com.au/media>

«PAVLYSH SECONDARY SCHOOL» BY V. SUKHOMLYNSKYI: MODERN VIEW OF AUSTRALIAN EDUCATORS

Lesia Sukhomlynska

Researcher of Department of Pedagogical Source Studies and Biographistics,
V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The article analyzes the publication “The educational legacy of V. A. Sukhomlynsky”, published in the “Independence” magazine by the Australian scholar, researcher, and popularizer of Vasyl Sukhomlynskyi’s pedagogical work, Alan Cockerill, a research affiliate at Monash University (Australia). The publication is dedicated to the analysis of V. Sukhomlynskyi’s work “Pavlysh Secondary School”, which the author translated into English. The Australian scholar reveals his understanding of V. Sukhomlynskyi’s approaches to holistic education and upbringing, which was developed by the Ukrainian educator. The article is placed with a review of A. Cockerill’s translation “Our school in Pavlysh. A Holistic Approach to Education” by Dr. Terence Lovat, Emeritus Professor at the University of Newcastle (Australia). In his review, the professor traces the legacy of Vasyl Sukhomlynskyi’s ideas regarding holistic education from Pythagoras and Al-Ghazali to modern approaches in education, primarily emphasizing the relevance and perspective of the Ukrainian educator’s ideas.

Keywords: V. Sukhomlynskyi; Pavlysh Secondary School; holistic education; A. Cockerill; T. Lovat; Australian educators.

Дата публікації: 14 березня 2023 р.